

Lausunto jätelain 37 §:n mukaisten ehtojen täyttymisestä kiinteistönhaltijan järjestämässä jätteenkuljetuksessa Pukkilan ja Myrskylän kunnissa /Utlåtande om uppfyllandet av villkoren enligt 37 § i avfallslagen vid avfallstransporter som anordnas av fastighetsinnehavaren i Pukkila och Mörskom kommuner

Rakennus- ja ympäristölautakunta 27.10.2022 § 155
88/11.02.03/2022

Valmistelu / lisätiedot
Beredning / Tilläggsinformation

Ympäristönsuojelusihteri / miljövårdssereterare Laura Haapola, puh. / tel.
040 7639 420, tai etunimi.sukunimi@askola.fi / eller
fornam.efternam@askola.fi

Lahden seudun jätelautakunta pyytää lausuntoa Pukkilan ja Myrskylän ympäristönsuojeluviranomaiselta eli Askolan rakennus- ja ympäristölautakunnalta. Lausuntopyyntö koskee jätelain 37 §:n täyttymisen ehtoja kiinteistönhaltijan järjestämässä jätteenkuljetuksessa. Lausuntoa pyydetään 11.11.2022 mennessä.

Kuljetusjärjestelmästä on tehty päätös jätelautakunnassa kaksi kertaa aiemmin. Viimeisin päätös (16.2.2017) oli päätösesityksestä poiketen, että kiinteistön haltijan järjestämä jätteenkuljetus täyttää jätelain edellytykset. Korkein hallinto-oikeus palautti päätöksen uudelleen jätelautakunnan käsiteltäväksi (2476/2019). Askolan rakennus- ja ympäristölautakunta lausui 15.12.2016 § 68, ennen jätelautakunnan viimeisintä päätöstä, että jätelain ehdot eivät alueella täyty ja tämän vuoksi tulee siirtyä kunnan järjestämään jätteenkuljetukseen.

Jätteenkuljetus tulee ensisijaisesti järjestää kunnan järjestämänä. Kaikkien jätelain 37 §:n ehtojen tulee täytyä, jotta jätteenkuljetus voidaan järjestää kiinteistönhaltijan järjestämänä:

1. Alueella on tarjolla yksityisiä jätteenkuljetuspalveluja kattavasti ja luotettavasti sekä kohtuullisin ja syrjimättömin ehdoin.
2. Kiinteistön haltijan järjestämä jätteenkuljetus edistää jätehuollon yleistä toimivuutta kunnassa, tukee jätehuollon alueellista kehittämistä eikä aiheuta vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle.
3. Kiinteistön haltijan järjestämän jätteenkuljetusjärjestelmän vaikutukset arvioidaan kokonaisuutena myönteisiksi ottaen erityisesti huomioon vaikutukset kotitalouksien asemaan sekä yritysten ja viranomaisten toimintaan.

Jätehuoltoviranomaisen valmisteleva kuljetusjärjestelmäselvitys koskee sekalaista yhdyskuntajätettä eli seka- ja energiajätettä. Alueella valmistellaan energiajätteen erilliskeräyksestä luopumista vuosien 2023-2024 aikana. Jätelain muutoksen myötä vastuu pakkausjätteiden, metallin ja biojätteen erilliskeräyksestä siirtyy kuntien vastuulle joka tapauksessa vuosina 2023-2024 ilman erillistä päätöstä. Lahden seudun jätelautakunnan alueella kunnan järjestämään kuljetukseen ovat jo siirtyneet Kärkölä, Heinolan haja-asutusalue ja Orimattilan Artjärvi.

Selvityksen mukaan Lahden seudun jätelautakunnan alueella (pl. kunnan järjestämät alueet) toimii kolme suurta yritystä ja niiden osuus jäteastioiden tyhjennyksistä on 96 %. Pukkilan ja Myrskylän kunnissa toimii kaksi yritystä, joista toisen yrityksen markkinaosuus on yli 90 %.

Selvityksen perusteella yritysten hinnoittelu ei ole tasapuolista, vaan tyhjennysmaksut vaihtelevat niin yrityksen omassa hinnoittelussa asiakkaiden välillä kuin kunnan sisällä. Yritykset perustelivat hintojen vaihtelua mm. alueen kilpailutilanteella ja kuljetusmatkojen pituudella. Pukkilassa 240 l sekajäteastian tyhjennyksen sai edullisimmin 6,04 € ja kun kallein hinta oli 14,01 €. Myrskylässä vastaavat luvut olivat 4,75 € ja 15,94 € (selvityksen kuva 4.). Nykyisessä järjestelmässä suurten taajamien taloyhtiöiden jätehuolto on suhteessa erittäin edullista verrattuna omakotitalojen jätehuoltoon.

Tyypillisessä omakotitalossa kunnan järjestämän jätteenkuljetuksen tyhjennys hinnat ovat alueella edullisemmat kuin kiinteistön haltijan järjestämässä kuljetuksessa. Hintavertailussa on mukana sekä Salpakierron eli kunnan järjestämiä alueita, että kiinteistönhaltijan järjestämiä alueita. Esimerkiksi Kärkölen kunta on siirtynyt kokonaisuudessaan kunnan järjestämään jätteenkuljetukseen. Myrskylän ja Pukkilan omakotiasuja maksaa jätteenkuljetuksesta vuosittain lähes kaksinkertaisesti verrattuna Kärkölen omakotiasujaan (selvitys, kuva 8.)

Selvityksen mukaan erityisesti haja-astutusalueilla on selvästi nähtävissä kuljetusjärjestelmän ja jätehuollon liittymisasteen yhteys. Salpakierron kilpailuttamilla kuljetusalueilla liittymisaste on merkittävästi suurempi. Pukkilassa ja Myrskylässä kummassakin kunnassa reilulta sadalta vakituksessa asumisessa tarkoitelta rakennukselta puuttuu järjestetty jätehuolto. Näiden kuntien alueella liittymisprosentti on 40-70 % riippuen kunnan alueesta. Koko jätelautakunnan alueella on yhteensä reilu 5000 vakituista asuntoa, joissa ei ole järjestettyä jätteenkuljetusta. On vaarana, että jätteen hävittäminen tapahtuu esimerkiksi polttamalla tai hautaamalla se maahan. Ilmoituksia väärinkäyttöepäilyistä tulee valvontaviranomaiselle säännöllisesti. Toisaalta ympäristöviranomaisen valvontaresurssit ovat rajalliset, ja valvontaa pystytään toteuttamaan vain yksittäisten ilmoitusten perusteella.

Koronapandemia toi esiin myös kiinteistön haltijan järjestämän järjestelmän haavoittuvuuden. Mikäli kuljetusyritys ei pysty esimerkiksi kuljettajien sairastumisen vuoksi toimimaan normaalisti, poikkeustilanteen hallitseminen on käytännössä mahdotonta. Kiinteistön haltijan järjestämässä jätteenkuljetuksessa palvelun jatkumista ei voida taata ja kokonaistilannetta ei voi hallita. Kunnan järjestämässä jätteenkuljetuksessa Salpakierto laatii varautumissuunnitelman poikkeustilanteita varten. Varautumissuunnitelmassa otetaan huomioon erilaiset poikkeustilanteet, kuten sota, pitkät sähkökatkot, polttoaineen saannin vaikeutuminen, epidemiatilanteet jne. Poikkeustilanteita varten laaditaan lista niistä kohteista, jotka ovat yhteiskunnan ja jätehuollon näkökulmasta kriittisiä. Toimintatapa vastaa vesihuollon poikkeustilanteiden vedenjakelutapaa.

Selvityksessä tuotiin esiin myös kiinteistönhaltijan järjestämän jätteenkuljetuksen tehottomuutta logistiikan näkökulmasta. Nykyjärjestelmä ei voi tarjota aluekeräyspalvelua haja-asutusalueilla, jonka seurauksena huonon tieyhteyden päässä oleville kiinteistöille ei ole jätteen tyhjennyspalvelua tarjolla. Nykyinen järjestelmä ei myöskään luo vakaata ympäristöä kuljetusyritysten investoinneille ja kehittämiselle.

Kuljetusjärjestelmäselvitys on asian liitteenä.

Avfallsnämnden i Lahtisregionen begär utlåtande av miljöskyddsmyndigheten i Pukkila och Mörskom kommuner, dvs. av Askola byggnads- och miljönämnd. Begäran om utlåtande gäller förutsättningarna för att uppfylla 37 § i avfallslagen när det gäller avfallstransporter som

organiseras av fastighetsinnehavaren. Utlåtandet begärs senast den 11 november 2022.

Avfallsnämnden har två gånger tidigare fattat beslut om transportsystemet. I det senaste beslutet (16.2.2017) konstaterades i motsats till beslutsförslaget att den avfallstransport som fastighetsägaren ordnar uppfyller kraven i avfallslagen. Högsta förvaltningsdomstolen återremitterade beslutet till avfallsnämnden för fortsatt behandling (2476/2019). Byggnads- och miljönämnden i Askola kommun gav den 15 december 2016 (§ 68), dvs. före avfallsnämndens senaste beslut, ett utlåtande om att villkoren i avfallslagen inte uppfylls i området och att området därför ska överföras till kommunal avfallsinsamling.

Avfallstransporterna ska i första hand organiseras av kommunen. Alla villkor i 37 § i avfallslagen måste vara uppfyllda för att avfallstransporten ska kunna organiseras av fastighetsinnehavaren:

2. Privata avfallstransporttjänster tillhandahålls allomfattande och tillförlitligt i området samt på skäliga och icke-diskriminerande villkor.
3. Avfallstransporten som ordnas av fastighetsinnehavaren främjar avfallshanteringens allmänna funktion i kommunen, stöder utvecklingen av avfallshantering i regionen och inte medför fara eller skada för hälsan eller miljön.
4. Verkningar av det transportsystem som ordnas av fastighetsinnehavaren bedöms sammantaget vara positiva, särskilt med beaktande av konsekvenserna för hushållen och för företagens och myndigheternas verksamhet.

Den redogörelse för transportsystem som utarbetats av avfallshanteringsmyndigheten gäller blandat kommunalt avfall, dvs. blandat avfall och energiavfall. Regionen förbereder sig på att avveckla separat insamling av energiavfall mellan 2023 och 2024. I och med ändringen av avfallslagen kommer ansvaret för separat insamling av förpackningsavfall, metall och bioavfall under alla omständigheter att överföras till kommunerna mellan 2023 och 2024 utan ett separat beslut. Inom Lahtisregionens avfallsnämnds område har Kärkölä, glesbygden Heinola samt Artjärvi i Orimattila redan övergått till kommunal avfallsinsamling.

Enligt utredningen finns det tre stora företag som är verksamma inom Lahtisregionens avfallsnämnds område (exklusive områden där insamlingen organiseras av kommunen). Dessa tre företag tömmer 96 procent av alla avfallskärl i området. Det finns två företag i kommunerna Pukkila och Mörskom, varav det ena har en marknadsandel på över 90 %.

Utredningen visar att företagets prissättning inte är jämlik mot kunderna och att avgifterna varierar både inom företagets egen prissättning mellan kunderna och inom kommunen. Företagen förklarade prisvariationerna med faktorer som konkurrenssituationen i regionen och transportsträckornas längd. I Pukkila var det billigaste priset för att tömma ett 240 l kärl för blandat avfall 6,04 euro och det dyraste 14,01 euro. I Mörskom var motsvarande siffror 4,75 euro och 15,94 euro (figur 4 i utredningen). I det nuvarande systemet är avfallshantering för husbolag i stora tätorter jämförelsevis mycket billig jämfört med avfallshantering för egnahemshus.

I ett typiskt egnahemshus är priserna för insamling av avfall i området lägre när insamlingen ordnas i kommunens regi än när fastighetens ägare ordnar transporterna. Prisjämförelsen omfattar både områden där

insamlingen ordnas av Salpakierto, dvs. kommunen, och områden där insamlingen ordnas av fastighetsägaren. Till exempel Kärkölä kommun har i sin helhet övergått till kommunala avfallsinsamlingar. Egnahemshusägare i Mörskom och Pukkila betalar nästan dubbelt så mycket per år för avfallstransporter som egnahemshusägare i Kärkölä (figur 8 i utredningen).

Enligt utredningen syns kopplingen tydligt mellan transportsystemet och andelen hushåll som anslutit sig till avfallshanteringen särskilt i glesbygden. Andelen är betydligt högre i de områden där Salpakierto har konkurrensutsatt transporttjänsterna. Det finns drygt 100 byggnader avsedda för permanentboende såväl i Pukkila som i Mörskom som saknar organiserad avfallshantering. I dessa kommuner varierar anslutningsgraden mellan 40 och 70 procent beroende på kommunen. Inom hela det område som avfallsnämnden ansvarar över finns det drygt 5 000 permanenta bostäder utan organiserad avfallsinsamling. Det finns en risk för att avfallet bortskaffas t.ex. genom att det bränns eller grävs ner i marken. Myndigheten tar regelbundet emot rapporter om misstänkta missbruk. Å andra sidan har miljömyndigheten begränsade kontrollresurser och kan endast utföra kontroller på grundval av enskilda anmälningar.

Coronapandemin visade också på sårbarheten hos insamlingsssystem som organiseras av fastighetsägaren. Om ett transportföretag inte kan bedriva normal verksamhet, t.ex. på grund av att föraren är sjuk, är det praktiskt taget omöjligt att hantera en undantagssituation. När det gäller avfallshämtning som organiseras av fastighetsägaren kan kontinuiteten i tjänsten inte garanteras och den övergripande situationen kan inte kontrolleras. När det gäller avfallstransporter som ordnas av kommunen utarbetar Salpakierto en beredskapsplan för exceptionella situationer. Beredskapsplanen tar hänsyn till olika typer av undantagssituationer, t.ex. krig, långa strömavbrott, bränslebrist, epidemier osv. En förteckning över objekt som är kritiska för samhället och avfallshanteringen upprättas för undantagssituationer. Detta motsvarar det sätt på vilket vattenförsörjningen sker i händelse av ett undantagsfall.

Utredningen visade också att avfallstransporter som organiseras av fastighetsägaren är ineffektiva ur logistisk synvinkel. Det nuvarande systemet kan inte tillhandahålla en tjänst med insamlingsställen i glesbefolkade områden, vilket innebär att fastigheter med dålig vägtillgång inte betjänas. Det nuvarande systemet skapar inte heller en stabil miljö för transportföretagens investeringar och utveckling.

Utredningen av transportsystemet bifogas.

Esittelijä /
Föredragande

Ympäristönsuojelusihteeri/ LH Laura Haapola
Miljövårdssekreterare Laura Haapola

Päätösehdotus /
Beslutsförslag

Rakennus- ja ympäristölautakunta päättää antaa seuraavan lausunnon:

Kuljetusjärjestelmäselvitys on kattava ja perustuu monelta osin toteutuneeseen ja mitattavaan tietoon. Selvityksessä on pystytty esimerkiksi vertailemaan toteutuneita hintoja kunnan järjestämän jätteenkuljetuksen ja nykyjärjestelmän välillä mikä tuo selvitykselle uskottavuutta. Lautakunta yhtyy launnossaan kuljetusjärjestelmäselvityksen johtopäätökseen: kiinteistöhaltijan jätteenkuljetusjärjestelmä ei täytä kaikkia jätelain 37 §:n mukaisia ehtoja.

Byggnads- och miljöutskottet beslutar ge följande utlåtande:

Utredningen av transportsystemet är omfattande och bygger i stora delar på faktiska och mätbara uppgifter. I utredningen har man till exempel kunnat jämföra de faktiska priserna mellan den avfallstransport som kommunen organiserar och det nuvarande systemet, vilket ger utredningen trovärdighet. I sitt utlåtande instämmer nämnden i slutsatsen av transportsystemutredningen: fastighetsägarens avfallstransportsystem uppfyller inte alla villkor i 37 § i avfallslagen.

Påätös / Beslut

Hyväksyttiin päätösehdotuksen mukaisesti/ Godkändes enligt beslutsförslag.